

MALATYA KAYISILARINDA ZARARLI, KAYISI KULAĞAKAÇANI [[*Forficula auricularia* L. (Dermaptera: Forficulidae)]

Dr. Naim ÖZTÜRK*

Prof. Dr. M. Rifat ULUSOY**

*Adana Ziraat Mücadele Araştırma Enstitüsü, 01321, Yüreğir / Adana

**Çukurova Üniversitesi Ziraat Fakültesi, Bitki Koruma Bölümü, 01330, Sarıçam/Adana

Tanımı ve yaşayışı: *F. auricularia*, hem etçil hem de otçul (omnivor) olarak beslenen bir böcek türüdür. Erginleri yaklaşık 10-19 mm uzunluğunda olup, parlak sarımsı kahverenkli. Bunlar kısa kanatları ve kısıkaçları nedeniyle kolayca tanınırlar. Erkek bireylerde kısıkaç kıvrık iken, dişilerde ise düz yapılıdır. Genellikle geceleri aktif olup, kemirici ağız yapısına sahiptirler.

© Naim Öztürk

Forficula auricularia'nın ergin bireyleri

◆*F. auricularia*; kuluçkaya yatan ve yavru bakımı yapan tek böcek türü olup, bir dişi gruplar halinde (2-3 adet) 20-80 adet yumurta bırakmaktadır.

◆Nimfler, 5 gömlek değiştirip 5-6 ayda ergin olurken, yılda iki döl vermektedir.

◆Kışı ağaçların gövde ve dallarındaki çatlaklarda, kabuk ve taş altları ile duvarların çatlakları gibi korunaklı yerlerde ergin halde geçirirler.

◆Bunlar genellikle hayvansal ve bitkisel artıklarla beslenirken, nadiren bitkilerde zararlı olmaktadır.

◆Popülasyonun yoğun olduğu durumlarda, ergin ve nimfleri kayısı, çilek gibi bitkilerin yaprak, çiçek ve meyvelerinde beslenmektedir.

◆*F. auricularia*, yumuşak vücutlu küçük böcekler (Yaprakbiti, akar, thrips, beyaz sinek, yaprak piresi vb.), böcek yumurtası ve larvaları ile beslenen genel bir predatör olarak bilinmektedir.

© Naim Öztürk

© Naim Öztürk&A.B. Akoğlu

Kayısı kulağakaçanı, *Forficula auricularia*'nın kayısı meyvesinde beslenen ergin bireyleri

Zararı: *F. auricularia*, genellikle bitkilerin taze sürgün, yaprak ve meyvelerinde beslenir. Ancak, sürgün ve yapraktaki zararı önemli değildir. Esas zararı meyvelerde yapmaktadır.

◆*F. auricularia*, tatlanmaya başlamış ve hasada yakın dönemdeki kayısı meyvelerinde zarar yapmaktadır. Zararlı, meyve kabuğunu kemirerek içeriye girer ve kayısının etli kısmında beslenir. Bir meyvede, birden fazla birey beslenebilir. Beslenme sonucunda, kayısı meyveleri çürüyerek ya yere dökülür ya da ağaç üzerinde mumyalaşmış kuruyarak asılı kalmaktadır.

◆*F. auricularia*'nın yoğun olduğu durumlarda, Malatya kayısılarında % 5-14 oranında ürün kaybına neden olduğu belirlenmiştir.

©Naim Öztürk&A.B. Akoğlu

© Naim Öztürk

Kayısı kulağakaçanı, *Forficula auricularia*'nın kayısı meyvelerindeki zararı

Mücadelesi: *F. auricularia*'nın genel bir predatör tür olması nedeniyle, mümkün olduğunca kimyasal mücadeleden kaçınılmalı ve kültürel tedbirlere öncelik verilmelidir. **Bunun için;**

◆*F. auricularia*'nın bahçe içi ve çevresindeki kışlayabileceği barınak yerleri yok edilmeli ve genellikle otlu bahçelerde sorun olduğundan, bahçe içerisindeki yabancıot temizliğine özen gösterilmelidir.

◆Kayısı bahçesinde yanmamış çiftlik gübresi kullanılmamasına dikkat edilmelidir.

◆Bahçe çevresi ve içerisindeki kurumuş ağaçlar ile sağlıklı ağaçlar üzerinde bulunan kurumuş dallar kesilerek, bahçeden uzaklaştırılmalıdır. Bu işlemlerin yapılması, zararlı popülasyonunun düşürülmesi açısından yararlı olacaktır.

◆Ağaçların gövde ve ana dallarına 15-20 cm genişliğinde silikonize elyaf veya yapışkanlı plastik bantlar sarılarak erginler toplanmalıdır.

◆Sonbahar aylarında ağaçların gövdelerine oluklu karton mukavvalar bağlanmalı ve kış aylarında burada kışlayan erginler toplanarak öldürülmelidir.

◆*F. auricularia*'ya karşı ayrıca bir kimyasal mücadeleye gerek olmayıp, kayısıda ana zararlı Şeftali güvesi (*Anarsia lineatella* Zell.)'nin mücadelesi ile entegre edilmelidir.

◆Günümüzde, *F. auricularia*'ya karşı ruhsatlı bir bitki koruma ürünü bulunmamaktadır.

KAYNAKLAR

Anonim, 2010. Integrated Pest Management for Stone Fruits, Apricot (Insects and mites, European earwig). University of California Division of Agriculture and Natural Resources Publication 3433, <http://www.ipm.ucdavis.edu>

Ayaz, T., İ. Özgen ve M. Kaplan, 2009. Malatya İli Kayısı Alanlarında Bulunan, *Forficula auricularia* L. (Dermaptera: Forficulidae)'nın Yayılışı, Popülasyon Değişimi ve Zarar Oranı. Türkiye III. Bitki Koruma Kong. Bildiri Özetleri, 15-18 Temmuz 2009, Van, s.: 30.

Demirsoy, A., 1990. Yaşamın Temel Kuralları (Omurgasızlar/Böcekler, Entomoloji, 2. Baskı). Hacettepe Üniv. Fen Fak., Biyoloji Bölümü, Beytepe, Ankara, Cilt: II, Kısım: II, 941 s.

Kansu, İ. A., 2000. Genel Entomoloji (9. Baskı). Ankara Üniv. Ziraat Fak. Yayınları, 430 s.

Öztürk, N., M. R. Ulusoy, L. Erkalç ve S. (Ölmez) Bayhan, 2004. Malatya İli Kayısı Bahçelerinde Saptanan Zararlılar ile Avcı Türler. Bitki Kor. Bülteni, 44 (1-4): 1-13.